

OPROSTITI BLIŽNJEMU

Jedan od vidova Kristove prisutnosti danas u svijetu, nevjerojatno minoriziran, jest *oprost*. Oprost i opraštanje svedeni su danas na trgovinu: uvredu opraštam ako mi se šteta nadoknadi, a naravno - kamate su itekako poželjne. Razmišljajući tako nismo se odmakli previše od starozavjetnog "oko za oko, zub za zub", nego se čak "unazadili", jer je starozavjetni zakon bio veliki napredak u međuljudskim odnosima. Često se, naime, u stara vremena krađa kažnjavala čak i smrću!

Novi zavjet je novost: Krist donosi zakon *ljubavi*. Stari zavjet treba nadići i "nadograditi".¹

Što je praštanje s psihološkog aspekta? Redovito se ono shvaća kao dar žrtve počinitelju zla. U romanskim i germanskim jezicima vidljiv je u riječi *oprostiti* korijen *dar* (*par-don, per-dono, for-give-ness...*). Na hrvatskom oprost znači biti oslobođen (od praslavenskog *prost* – slobodan). Znači oslobađanje počinitelja. A je li baš tako?

Praštanje ne znači samo oslobađanje počinitelja, znači i oslobađanje onoga tko trpi, tko je uvrijeđen. Izgleda posve paradoksalno, ali zanimljivo je da se potreba za opraštanjem javlja najprije iz dubine duše povrijeđenog, rijetko od onoga tko je uvrijedio. Isto tako ta se potreba u žrtvi pojavljuje u negativnom obliku: "To nikad neću oprostiti!" No praštanje je pobjeda nad samim sobom. Kad čovjek oprost, pobijedio je sebe, svoju oholost, svoj *ego*, a to je najteže. Pobjeđujući sebe, čovjek pobjeđuje i onoga tko nanosi uvredu. Jer zlo dalje može roditi samo zlo! Naravno, ni u kom slučaju to nije lako, ali katkad i "upali" i tada smo u najmanju ruku, ako već nismo oprostili, na najboljem putu da oprostimo.²

Uz praštanje se često povezuje zaborav. Međutim, ako se uvreda zaboravi što onda oprostiti? Kako oprostiti? Jer nema materije za oprost, nema duga za otpustiti. Promatrano u ovom kontekstu oprostiti onda znači ne uznemirivati se i ne srditi se pri spomenu na uvredu. Kad čovjeka sjećanje na nanesenu uvredu više ne žalosti i razjaruje, onda je ili oprostio ili je u fazi oprosta.³ Tada je osnovna uloga i značenje praštanja u tom što se onaj tko je uvrijeđen, pošto je oprostio, ne želi osvetiti svome počinitelju.

¹ M. Ghandi je jednom rekao: "Kad bi se držali zakona oko za oko – čitav bi svijet oslijepio!"

² Usp. B. Vuleta / R. Anić, *Na putu mira*; Franjevački institut za kulturu mira i Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Split, 1999., str. 62-65.

³ Usp. isto; A. Grbeš, *Ja ti vjerujem*, Teovizija, Zagreb, 1997.

Oprostem se može osloboditi i odgovornoga za uvredu, iako to ne ovisi samo o “žrtvi”, nego i o počinitelju. Npr. netko mi oprost i ja mu ponudim pomirenje bez kajanja. To ne ide! Tada se nismo makli od trgovine.

Znači li oprost da se učinjeno ne treba ispraviti i nadoknaditi? Odnosno, je li se oprostem *ipso facto* postaje slobodan od odgovornosti? Praštanjem se oprašta zloća samog čina, ali osloboditi odgovornosti onoga tko je nanio zlo u najmanju je ruku neozbiljno i nerazborito. Uvrijeđeni ima pravo na nadoknadu za pretrpljenu bol.

Istinsko praštanje, praćeno postupnim procesom zaborava, umanjuje bol pamćenja,⁴ odnosno, oprost je potpun kada sjećanje na uvredu više ne boli. Zaboravljeno se ne može oprostiti. Pamćenje je neophodno za oprost kako bismo znali od čega ozdraviti, odnosno što treba oprostiti.

Što ako netko ne može oprostiti? Zato ga ne treba odmah osuditi i napadati. Praštanje i mogućnost da se oprost nadilazi ljudsku volju. Htjeti i moći oprostiti dvije su posve različite stvari. Volja sama nije dovoljna za oprost niti nužno rađa oprostom. Voljom se čovjek može otvoriti praštanju. Praštanje se ne događa automatski, preko noći. Praštanje je zapravo *proces*. Kada taj proces počinje, teško je odrediti, a još je teže odrediti koliko traje. On dolazi, naravno, iznutra, kao iscijeliteljski proces i ne može se proizvesti “od prve”.

Tko je uzor oprosta i opraštanja? Bez većeg razmišljanja svatko (tko je vjernik) bi na to odgovorio: “Krist Gospodin”. I to je točno, mada možemo navesti i druge primjere, recimo svece... ali On je povrh svih! On je i došao donijeti mir na zemlju, i oprostiti grijeha te tako pridobiti ljude za svoje kraljevstvo. Pa i nije pretjerano reći da je cijeli njegov život praštanje. Vrhunac je oprosta: “*Oče oprost i, jer ne znaju što čine!*” Oprostiti svojim ubojicama?! Mogli bismo pomisliti da je On Bog i da je njemu to lako. On jest Bog, ali prisjetimo se noći s Velikog četvrtka na Veliki petak: “Ako je moguće, neka me mimoide ovaj kalež.”, i opet na križu: “Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?” Nalazimo se pred zidom, na prvi pogled. Isus oprašta svojim ubojicama bez ijednog očiglednog razloga. I to bez ikakva jamstva da će oni to zlo i nadoknaditi. Što sad? Spomenuli smo *ljubav*. Krist je zato i došao na svijet, donijeti ljubav. Ljubav koja je prava i istinska pobjeđuje doslovno sve. A prisjetimo se još i sv. Stjepana. Sve je to moguće “kopirati” i danas.

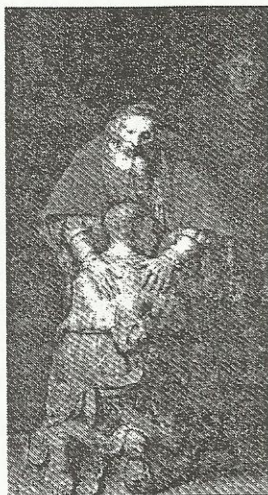
⁴ B. Vuleta / R. Anić, *nav. dj.*, str. 66.

I sv. Franjo je među brojnim Kristovim nasljedovateljima, među najautentičnijima. On dolazi iz društva punog sukoba, pobuna i revolucija, dolazi iz tek rađajuće buržoaske klase kojoj je dobit sve. On se izdvaja iz toga društva, ali samo zato da mu se vrati na drugačiji način. I u svojoj Oporuci svjedoči da ga je nadahnjivala želja za mirom, zato i ne čudi njegov pozdrav: "Gospodin ti dao mir!" *Kao što ustima navješćujete mir, tako ga još više morate nositi u srcu. Nitko se zbog vas ne smije srditi ili prepirati. Naprotiv vašom blagošću, vašom dobrotom i vašom slogom neka svi budu nošeni prema miru. Vi ste naime pozvani liječiti ranjene, oporavljati slomljene, a zalutale na pravi put vraćati.*⁵

Krist je oprostio jer je ljubio. Ljubimo li mi i želimo li oprostiti? Uzvratajući zlom na zlo upada se u začarani krug zla koji uništava. Uzvrataći za zlo dobrim i nije previše isplativo, ali... Bog oprašta sve kada ga zamolimo, jasno treba se i pokajati. Oprostiti bližnjemu! Kako? Krist nam je ostavio primjer koji je zapisan u srcima našim.

Fra Domagoj Volarević

Rembrandt: *Povratak izgubljenog sina*(detalj)

---

⁵ Usp. T. Čelanski, *Životopis sv. Franje*, Brat Franjo, Zagreb, 1981.